

Nedslaget:

Älgårås vagnmuseum

Lasse Hellsten driver Älgårås vagnmuseum med 260 ekipage i samlingen.

Varför samlar du på vagnar, Lasse Hellsten?

Estetik och funktion. Hästar och händer. Det är två ordpar som dyker upp när NAV gör nedslag hos Älgårås vagnmuseum. Vi tas med in i en 900 kvadratmeter stor lada för vagnar och ekipage som Lasse Hellsten samlat sedan 1990-talet. Här står åkdon högt och lågt – 260 stycken inklusive slädar – berättar han. De flesta är i brukbart skick och på något vis lyckas han backa ut de olika fordonen, allt eftersom det är julfirande, marknad eller fest, för att spanna för sina gotlandsruss. Lasse Hellsten har så att säga kuskens perspektiv på sin samling. Men han är ingenjör också, brandingenjör.

- Jag fascinerar av vagnarnas funktion. Det är spännande att se hur konstruktören har tänkt ut lösningar för de olika ändamålen. Att tillverka en vagn krävde förr både snickare, smeder, gjutare, målare, tapetserare och sadelmakare.

Lasse Hellsten är engagerad i Vagnshistoriska Sällskapet och håller årligen restaureringskurser för hästekipage. Det kan handla om att laga trähjul eller stoppning eller att måla om. Åtta till tio lager linoljefärg brukar han rekommendera. Ett av de svårare momenten vid ommålning är randningen.

Randning!

Har du tänkt på randning någon gång? Du minns kanske de gamla trampsymaskinerna eller cyklarna från förr som var sirligt dekorerade med målade ränder, ofta i guld. Randning är en vanlig dekor också på vagnar. Så intressant. Med alla dessa kalescher, landåer, karrioler, giggar och paetovagnar lyckas Älgårås vagnmuseum få upp mina ögon för denna smala konst.

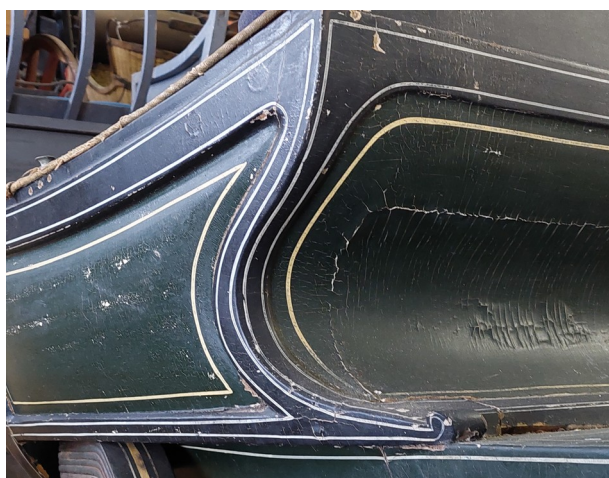
Titta på den här, säger Lasse Hellsten, och pekar på en nyligen restaurerad vagn som står på gården. De rödmålade hjulen har en gul randning på ekrar och hjul. Randning är en balansakt som traditionellt görs på fri hand. Metoden kallas "pin-striping" och görs antingen med en pensel som kallas "släpare" eller med randningshjul, en apparat med en behållare och ett rullande hjul i olika dimensioner.

Randning av hjul och detaljer på en likvagn.

- Man kan använda vilken färg som helst, men det gäller att ha rätt konsistens. Det sägs att den ska vara som lätt vispad grädde. För att slippa att det rinner ut används ofta emaljfärg som inte rinner och torkar snabbt.

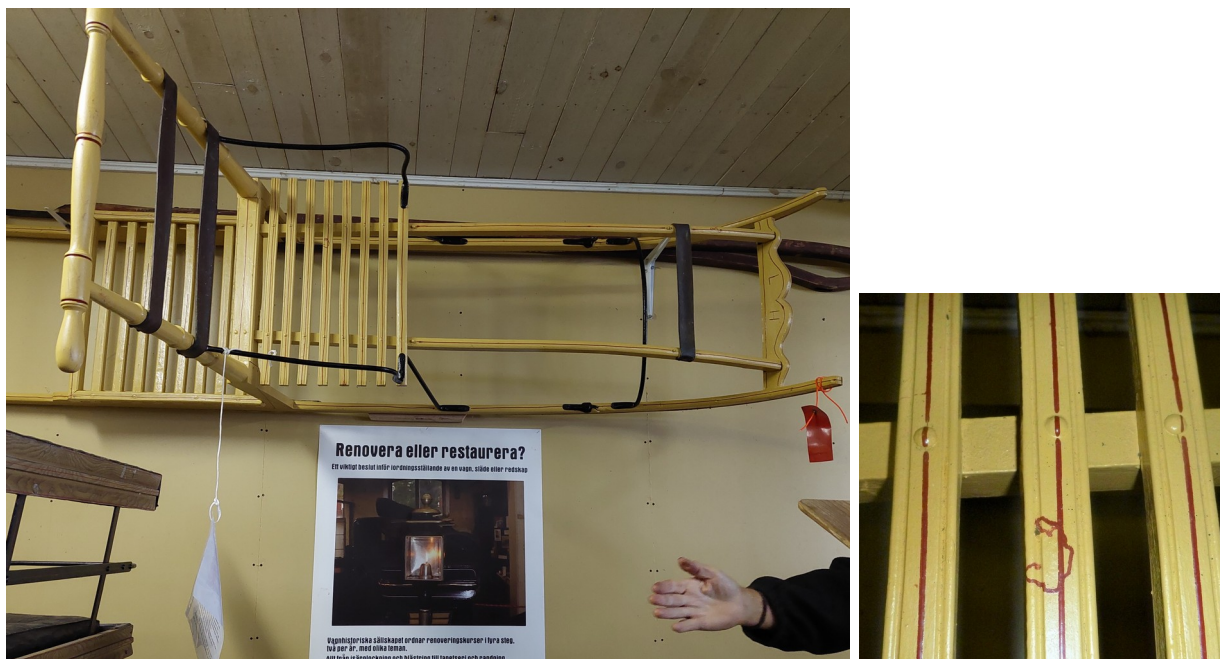
Museet har fina exempel på det gamla hantverket. En likvagn i svart ges konturer och relief med randning i silver. En giggs svängda bakparti förstärks genom randning och får ett nästan airodynamiskt uttryck. Framfronten är delad med en tunn linje för att lätta upp ytan.

Randning på en gigg.

Det fanns till och med en yrkesbeteckning förr för målare som sysslade med randning. ”Här kommer randare Karlsson på Monark”, lär man ha sagt i Varberg och lyft på hatten. En randare hade status. Vägen dit var lång, vilket Lasse Hellsten intygar med ett leende:

- Efter två mil (ränder), då börjar man kunna det!

En häststötting med närbild (Lasse Hellsten) på en flugas promenad på nymålad rand.

Vi går vidare. På en vägg hänger en häststötting som han brukar spänna för hästen när det är snö. Den är restaurerad av honom själv. Det blev en dramatisk upplevelse, berättar han, när det var dags för randningen. Det kom en fluga. Flugan kröp omkring och blev blöt om fötterna. Där stod Lasse Hellsten och vändades medan flugan tog herraväldet över randen.

- Jag bestämde mig för att flugan fick bli en del av berättelsen och lät spåret vara kvar.

KARIN ASKBERGER 211002

Älgårås vagnmuseum

- Ligger 17 km norr om Töreboda
  - Är medlem i NAV
  - Mål: ”Ni ska få en upplevelse att ta med er hem och sprida till andra och reflektera över dagens snabba och teknikfixerade digitala samhälle.”
- Kontakt: 070-2577499